

2015/2042(INI)

22.5.2015

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par Eiropas Progresā mikrofinansēšanas instrumenta ieviešanu
(2015/2042(INI))

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

Referents: *Sven Schulze*

PR_INI

SATURA RĀDĪTĀJS

	Lpp.
EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS	3
PASKAIDROJUMS	8

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par Eiropas Progresā mikrofinansēšanas instrumenta ieviešanu (2015/2042(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Komisijas ziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas Progresā mikrofinansēšanas instrumenta īstenošana — 2013. gads" (COM(2014)0639),
 - ņemot vērā 2015. gada 5. maija Eiropas Progresā mikrofinansēšanas instrumenta vidusposma novērtējumu¹,
 - ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regulu (ES) Nr. 1296/2013 par Eiropas Savienības Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmu ("*EaSI*") un ar kuru groza Lēmumu Nr. 283/2010/ES, ar ko izveido Eiropas progresā mikrofinansēšanas instrumentu nodarbinātībai un sociālajai iekļaušanai² ("*instruments*"),
 - ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 25. marta Lēmumu Nr. 283/2010/ES, ar ko izveido Eiropas progresā mikrofinansēšanas instrumentu nodarbinātībai un sociālajai iekļaušanai³,
 - ņemot vērā Parlamenta 2009. gada 24. marta rezolūciju ar ieteikumiem Komisijai par Eiropas iniciatīvu mikrokredītu attīstībai nolūkā atbalstīt izaugsmi un nodarbinātību⁴,
 - ņemot vērā Reglamenta 52. pantu,
 - ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas ziņojumu un Budžeta kontroles komitejas atzinumu (A8-0000/2015),
- A. tā kā mikrofinansēšana var palīdzēt sasniegt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus; un tā kā mikrofinansēšana var palīdzēt cilvēkiem pārvarēt nabadzību un var uzlabot sociālo integrāciju;
- B. tā kā instrumenta mērķis ir uzlabot bezdarbnieku un citu nelabvēlīgā stāvoklī esošu personu un mikrouzņēmumu piekļuvi finansējumam, kas savukārt radītu darbvietas un izaugsmi vietējās kopienās;
- C. tā kā instruments uzlabo nosacījumus kredītu ņēmējiem un padara finansējumu pieejamu citādi neatbilstīgām personām; tā kā mikrofinansēšanas starpnieki (MFS) ir guvuši labumu no instrumenta 22 dalībvalstīs; tā kā instrumenta vispārīgais mērķis ir līdz 2020. gadam izsniegt 46 000 mikroizdevumus, kopā sasniedzot summu aptuveni

¹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=fr&pubId=7760>

² OV L 347, 20.12.2013., 238. lpp.

³ OV L 87, 7.4.2010., 2. lpp.

⁴ OV C 117 E, 6.5.2010., 85. lpp.

EUR 500 miljonu apmērā;

- D. tā kā kredītuņēmēju atmaksājumu līmenis tiek lēsts 95 % apmērā; tā kā instruments ir palīdzējis bezdarbniekiem sākt uzņēmējdarbību un pašnodarbinātām personām saglabāt vai paplašināt savus mikrouzņēmumus, saglabājot darbavietas, pieņemot darbā jaunus darbiniekus un palielinot apgrozījumu; tā kā instruments tiek izmantots arī nomaļās Eiropas teritorijās un tas veicina saimniecisko darbību;
- E. tā kā instrumenta pieejamību minoritātēm joprojām ir grūti novērtēt, jo lielākā daļa MFS neveic īpašas darbības, lai uzlabotu minoritāšu piekļuvi instrumentam; tā kā mikroaizdevumu saņēmēji nevēlas, ka tos uzskata par atstumtajiem, vai baidās no diskriminācijas etniskās izcelsmes atklāšanas gadījumā;
- F. tā kā plānotā sieviešu un vīriešu uzņēmēju attiecība 40/60 ir gandrīz sasniegta un tā ir ievērojami augstāka par Savienības vidējo attiecību;
- G. tā kā uzņēmējdarbības attīstības pakalpojumi, piemēram, apmācība un konsultācijas, ir panākumu atslēga un nodrošina mikrouzņēmuma dzīvotspēju;
- H. tā kā ir konstatēts, ka instrumenta trūkums ir nepietiekams finansējums sociālās ekonomikas uzņēmumiem;
- I. tā kā ir konstatēts, ka mikrofinansēšana ļauj uzņēmumiem pāriet no ēnu ekonomikas uz deklarētu saimniecisko darbību;
- J. tā kā ir iespējams panākt sinerģiju starp šo instrumentu un Eiropas Sociālo fondu (ESF), Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF) un citiem ES fondiem, tādējādi izvairoties no nevēlamas pārklāšanās;

Piekluves mikrofinansējumam uzlabošana

1. uzsver, ka finanšu krīzes laikā šāds finanšu instruments ir svarīgs, lai nodrošinātu bezdarbnieku un mikrouzņēmumu piekļuvi finansējumam;
2. mudina Komisiju un Eiropas Investīciju fondu (EIF) *EaSI* struktūrā iekļauto mikrofinansējuma un sociālās uzņēmējdarbības (MF/SU) virzienu pēc iespējas drīzāk padarīt darbotiespējīgu, lai nodrošinātu līdzekļu pieejamību saņēmējiem; sagaida, ka *EaSI* veiksmīgi novērsīs instrumenta trūkumus;
3. aicina Komisiju novērtēt pašreizējās mikrokredīta definīcijas piemērotību, lai nodrošinātu turpmāko finanšu instrumentu atbilstību tirgus vajadzībām; atzinīgi vērtē to, ka instrumenta pārpalikums un atmaksājumi tiks ieskaitīti mikrofinansējuma un sociālās uzņēmējdarbības virziena budžetā, tādējādi palielinot garantiju un finansēto instrumentu apjomu, kas tiks piedāvāts mikrokredītu ņēmējiem;

Mērķgrupu ietveršana un sociālās ietekmes ziņojumi

4. pauž nožēlu par to, ka skaidri definētu sociāla rakstura atskaišu trūkuma dēļ nav precīzāk izvērtēta instrumenta sociālā ietekme saistībā ar jaunu darbvietu radīšanu, uzņēmējdarbības ilgtspēju un minoritāšu grupu iesaistīšanu; tāpēc iesaka izstrādāt piemērotus rādītājus un mudina Komisiju izvērtēt, vai vēl jāprecizē mērķgrupu definīcijas;
5. aicina EIF nodrošināt līgumos ar MFS iekļauto noteikumu izpildi, pieprasot tiem ciešāk sadarboties ar organizācijām, kuras pārstāv minoritāšu grupas, lai piekļuve mērķgrupām būtu efektīvāka;
6. aicina Komisiju uzlabot metodes, atbilstīgi kurām novērtē uzņēmumu dzīvotspēju pēc mikrokredīta atmaksas;
7. aicina Komisiju un EIF uzlabot ziņošanu par saņēmējiem un MFS, vienlaikus atzīstot, ka ir jārod līdzsvars, lai nepārslogotu MFS; uzsver, ka lielāko daļu informācijas, kas būtu nepieciešama attiecīgajam ziņojumam, sniedz mikrokredītu ņēmēji, lai saņemtu kredītu;
8. aicina Komisiju ievērot līdztiesību starp vīriešiem un sievietēm attiecībā uz piekļuvi mikrofinansējumam un nākotnē paredzēt vienlīdzīgas procentuālās attiecības starp abu dzimumu uzņēmējiem mērķrādītāju;

Sociālās ekonomikas atbalsstīšana

9. pauž nožēlu par to, ka no instrumenta finansēto sociālo uzņēmumu skaits ir neliels; tāpēc atzinīgi vērtē to, ka konkrēta procentuālā daļa no *EaSI* budžeta novirzīta sociālo uzņēmumu finansēšanai;
10. mudina Komisiju cieši uzraudzīt šo jauno iezīmi, nodrošinot atbilstīgas MFS atskaites;
11. aicina Komisiju izvērtēt un vajadzības gadījumā pārskatīt saskaņā ar *EaSI* noteikto aizdevumu sociālajiem uzņēmumiem maksimālo robežu, lai tā atbilstu tirgus vajadzībām;

Konsultāciju un apmācības pakalpojumi un papildināmība ar citiem instrumentiem

12. atzinīgi vērtē iespēju *EaSI* ietvaros finansēt MFS spēju veidošanu un tehnisko palīdzību tiem uzlabot savu profesionalitāti, pakalpojumu sniegšanu un datu vākšanu un apstrādi, lai uzlabotu iespējas novērtēt instrumentu;
13. pauž nožēlu par to, ka uzņēmējdarbības attīstības pakalpojumus, tostarp konsultācijas un apmācību, nevar tieši finansēt no *EaSI*, un aicina Komisiju izpētīt turpmākās finansēšanas iespējas;
14. iesaka Komisijai un dalībvalstīm attīstīt stratēģisko sadarbību attiecībā uz *EaSI*, ESF un citām iespējamām valsts programmām, lai uzlabotu palīdzību mikro kredītuņēmējiem attiecībā uz apmācību, konsultācijām un vispārējo atbalstu, kas var uzlabot uzņēmumu dzīvotspēju;
15. atzinīgi vērtē iespēju izmantot ESF līdzekļus *EaSI* MF/SU virzienam un aicina Komisiju un EIF labāk informēt MFS par šo iespēju saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulas 38. pantu¹;
16. aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt, ka ESIF ir pieejams mikrouzņēmumu finansēšanai;

Mikrofinansēšanas starpnieki

17. ierosina vienošanās starp MFS un EIF padarīt elastīgākas un vieglāk saprotamas, lai mazākie MFS varētu ātri ieiet tirgū;
18. aicina Komisiju un EIF izvērtēt, kā instrumenta izmantošanā gūtās atziņas labāk izplatīt plašākai sabiedrībai, nevis aprobežoties tikai ar prasību noteikšanu attiecībā uz MFS;
19. aicina dalībvalstis attīstīt mikrofinansēšanas sektoru un izmantot instrumentu, izpētot nebanku starpnieku iespējas neatkarīgi no partnerbankas ieiet mikro kredītu tirgū;
20. mudina Komisiju stiprināt dialogu ar mikrofinansēšanas sektora pārstāvjiem (MFS, bankām vai nebanku iestādēm, tīkliem, piemēram, Eiropas Mikrofinansējuma tīklu) attiecībā uz to attiecīgo produktu veidu, kas jāpiedāvā Savienības finansētu programmu ietvaros;
21. mudina EIF pārbaudīt, vai MFS atbilst Eiropas Ētikas kodeksam attiecībā uz mikro kredītu izsniegšanu;

o

o o

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.

22. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei un Komisijai, kā arī dalībvalstu parlamentiem un valdībām.

PASKAIDROJUMS

Pamatinformācija

Mikrokredītu izsniegšanas saknes ir meklējamas Dienvidāzijā un Latīņamerikā, kur pirms četrdesmit gadiem tika uzsāktas pirmās mikrokredītu iniciatīvas un kopš tā laika tie galvenokārt darbojas ļoti veiksmīgi.

ES ņēma vērā pozitīvo ietekmi uz vietējo ekonomiku, ko jaunattīstības valstīs bija radījuši mikrokredītu izsniegšana ar mērķi mazināt nabadzību, un 2010. gadā izveidoja mikrofinansēšanas instrumentu PROGRESS ar kopējo vērtību EUR 205 miljoni, lai arī Eiropā sociāli un finansiāli nelabvēlīgā situācijā esošiem iedzīvotājiem garantētu iespēju nodrošināt sev pienācīgus dzīves apstākļus.

PROGRESS šobrīd ir pieejams tikai 22 no 28 dalībvalstīm. Tas ir saistīts ar ES dalībvalstu atšķirīgajiem tautsaimniecības attīstības līmeņiem, kā arī atšķirīgajiem tirgus un tiesiskā regulējuma nosacījumiem.

Komisija pēdējo īstenošanas ziņojumu par PROGRESS sagatavoja 2013. gadā, kā arī sagatavoja starpposma ziņojumu par pašreizējo instrumentu, kas darbosies līdz 2016. gadam.

Mikrofinansēšanas instrumentam PROGRESS ir sociāli politiska dimensija, un tas uzlabo piekļuvi mikrokredītiem, kas paredzēti mazo uzņēmumu dibināšanai vai attīstībai. Finansējums mikrouzņēmējiem tiek piešķirts nevis no paša instrumenta, bet tas dod iespēju programmā iesaistītajiem mikrokredītu sniedzējiem (tā saucamajiem starpniekiem) ES izsniegt vairāk kredītu, jo, pateicoties PROGRESS nodrošinātajai refinansēšanas iespējai, uzlabojas kredītu kvalitāte.

PROGRESS ir nozīmīgs un efektīvs instruments, lai ES īstenotu stratēģijā „Eiropa 2020” izvirzītos mērķus nodarbinātības un sociālo lietu jomā. Līdz ar to ir nodibināti jauni uzņēmumi, kuros radīts ievērojams skaits jaunu darbavietu. Gandrīz 85 % šo darbavietu ir izveidotas mikrouzņēmumos.

Mikrokredītus jo īpaši pieprasa cilvēki, kuri nav spējīgi saņemt kredītu tradicionālajā banku sektorā, jo šis pakalpojums minētajai cilvēku grupai ir pārmērīgi dārgs.

PROGRESS palīdz atgriezties darba tirgū, atraisīt uzņēmējdarbības potenciālu, apgūt jaunas prasmes, atbalstot apmācību un konsultācijas, lai cilvēki paši varētu nodrošināt sev pienācīgu dzīvi.

Saskaņā ar spēkā esošo (un apstrīdamo) ES definīciju vienam mikrouzņēmumam izsniegtā mikrokredīta kopējā summa nedrīkst pārsniegt EUR 25 000. (Proti — uzņēmumam, kura gada apgrozījums un/vai gada bilance nepārsniedz EUR 2 miljonus (Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmas ("EaSI") 2. pants)

Mērķgrupas

Mikrofinansēšanas instruments PROGRESS pēc savas būtības ir sociālās politikas un tikai pēc tam ekonomikas politikas instruments. Tas ir vērsts uz mērķgrupām, kurām

tautsaimniecībā līdz šim nav pievērsti pietiekami daudz uzmanības: (ilgtermiņa) bezdarbniekiem, no sociālajiem pabalstiem atkarīgajiem, imigrantiem, etnisko minoritāšu pārstāvjiem, personām, kas darbojas neformālajā ekonomikā vai dzīvo mazāk attīstītos lauku reģionos, kā arī sievietēm.

Mikrofinansēšanas instrumenta PROGRESS īpašās iezīmes

Bankas šādu individuālu mikrokredītu izsniegšanu iepriekš aprakstīto mērķgrupu pārstāvjiem uzskata par riskantu un dārgu pasākumu, jo īpaši tādēļ, ka līdz ar pašu kredītu kredīta ņēmējam ir jāsniedz arī darbietilpīgas papildu konsultācijas saistībā ar viņa uzņēmējdarbības plāniem un to īstenošanu (konsultācijas un apmācību). Tas viss padara mikrokredītus dārgus, neizdevīgus un tirdzniecībai nepievilcīgus.

Tas nozīmē, ka mikrokredītu darījumi vienmēr atšķiras no tradicionālajiem banku pakalpojumiem, jo tie ir saistīti ar sociāli politisku pasūtījumu nodrošināt sociālo iekļaušanu. Mikrokredītu piešķiršana ir ekonomiski un sociāli lietderīga, jo valsts iestādēm ir lētāk sniegt finansiālu atbalstu minētajām mērķgrupām, nekā maksāt bezdarbnieka pabalstu, un cilvēki to var izmantot arī kā pamatu uzņēmējdarbības sākšanai.

Situācija PROGRESS īstenošanas vidusposmā

PROGRESS darbību kopumā varētu uzskatīt par sekmīgu, bet ja būtu atbilstīgs finansējums, varētu apmierināt pat ievērojami lielāku pieprasījumu. Ir piešķirti 13 252 mikroaizdevumi EUR 124,6 miljonu vērtībā, nedaudz mazāk nekā plānotie EUR 142,4 miljoni.

Tiks iekļautas daudzas, lai gan ne visas, noteiktās mērķgrupas.

Vēlamās proporcija starp uzņēmējiem vīriešiem un uzņēmējām sievietēm (40/60) tika gandrīz sasniegta (37 % atbalsta saņēmēju ir uzņēmējas sievietes), lai gan ne visi kredīta starpnieki piedāvāja īpaši sievietēm paredzētas programmas uzņēmējdarbības sākšanai. Tas liecina, ka, salīdzinot ar ES vidējo līmeni, ir iesaistīts ievērojami lielāks skaits uzņēmēju sieviešu nekā līdz šim. Tomēr būtu jācenšas nodrošināt līdzsvarotu attiecību.

Saskaņā ar starpposma ziņojumu 17 % respondentu nebija saņēmuši nevienu parasto aizdevumu no bankas. 68 % aptaujāto norādīja, ka tie aizdevumu ir ņēmuši pirmo reizi mūžā, un vēl 56 % respondentu uzskatīja, ka tie nekur citur nav saņēmuši aizdevumu ar līdzīgiem nosacījumiem. 43 % aptaujāto ienākumi saskaņā ar viņu sniegto informāciju ir zemāki par konkrētajā valstī noteikto nabadzības sliekšni - tas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju (18,2 %). 17 % apgalvo, ka viņiem gandrīz vispār nav iztikas līdzekļu— tas ir gandrīz divreiz vairāk nekā vidēji ES.

PROGRESS arī būtiski samazina sliekšni, lai vispār varētu saņemt aizdevumu.

PROGRESS efektivitāte nav tik izteikta attiecībā uz nelabvēlīgām grupām un sociālo ekonomiku. Pirmkārt, to var saistīt ar faktu, ka daudzi aizdevumu saņēmēji, baidoties no diskriminācijas, negrib, lai viņus uzskatītu par (etnisko) minoritāti. Otrkārt, arī ar to, ka datu

vākšanai nav atbilstošu vai pietiekami izstrādātu rādītāju un ar to saistītās ziņošanas prasības ir nepietiekamas.

Programmas efektivitāte sociālajā ekonomikā ir zema, jo daudzi mikrofinansēšanas starpnieki nav izveidojuši šādai darbībai īpašu programmu, bet citiem sociālās ekonomikas uzņēmumiem bieži vien vajadzīgs vairāk naudas nekā to var sniegt mikrokreditēšana. Šis trūkums ir atzīts arī *EaSI*: 26. panta c) punktā sociālajiem uzņēmumiem ir paredzēta labāka piekļuve finansējumam. Tomēr būtu jāpārbauda, vai tur paredzētais segums tirgus vajadzību apmierināšanai ir pietiekams.

Vēl joprojām ir grūti novērtēt radīto darbavietu ilgspēju, jo daudzi PROGRESS aizdevumi ir izsniegti tikai pēdējā gada laikā. Tomēr ir svarīgi nodrošināt iespēju uzraudzīt mikrouzņēmumu darbību tirgū arī pēc kredīta termiņa beigām.

ESF finansējuma piešķiršana *EaSI* instrumentam saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulu

Iespēja piešķirt ESF finansējumu *EaSI* instrumentam ir īpaši svarīga. Saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulas 38. panta 1. punktu a) apakšpunktu ir iespējams atļaut ESF iestādēm piešķirt daļu ESF finanšu līdzekļu citiem ES finanšu instrumentiem, piemēram, *EaSI*. Reģionālie finanšu līdzekļi no ESF, kas, piemēram, piešķirti *EaSI*, būtu jāizlieto tajā pašā reģionā.

Konkrētajai *EaSI* nodaļai, kas nodarbojas ar ESF līdzekļiem, būtu jāievēro *EaSI* vispārīgie parametri (piemēram, minimālais sviras efekts), bet tā varētu pievienot arī dažus īpašus nosacījumus (īpašas mērķgrupas, piemēram, jaunieši mikrokredītu ņēmēji, sievietes, personas ar invaliditāti).

Šajā vienošanās būtu jāiekļauj vispārēji noteikumi par *EaSI* finanšu instrumentiem, kā arī specifiski noteikumi izvēlētajam virzienam. Šie specifiskie noteikumi varētu, piemēram, nodrošināt, ka garantijas un aizdevumi tiktu izmantoti par labu personām vai uzņēmumiem tajā valstī vai reģionā, uz ko attiecas darbības programma, un, iespējams, varētu tikt īpaši vērsti uz konkrētām iedzīvotāju grupām, piemēram, jauniešiem ("nodalītu līdzekļu piešķiršana").

Priekšrocība ir tā, ka Komisija jau ir izvēlējusies ne tikai pilnvaroto struktūru (EIF), bet faktiski ir noteikti arī visi finanšu instrumentu parametri.

Dalībvalstis, kas izmantos šo iespēju, saskarsies ar mazāku administratīvo slogu, jo par līdzekļu pārvaldi un kontroli atbildēs EIF.

Dalībvalstis un to reģioni var tādējādi palielināt finansējuma apjomu, apvienojot ES un dalībvalstu resursus, un var gūt labumu no EIF pieredzes finanšu instrumentu pārvaldībā.

Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (ESIF) un mikrouzņēmumi

EMPL komitejā vispārējā politisko grupu nostāja ir tāda, ka Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF) līdzekļiem vajadzētu būt pieejamiem arī mikrouzņēmumiem. Šis viedoklis ir jāņem vērā arī šeit.

Secinājums

Mikrokredīti sekmīgi darbojas ne tikai jaunattīstības valstīs, bet arī Eiropā. Tomēr pie mums tos galvenokārt uzskata par sociālās politikas instrumentu, lai dotu iespēju sociālās grūtībās nonākušām personām.

MVU darbības un inovatīvu ideju veicināšanai pastāv citas finansēšanas iespējas. ES mikrokredītu definīcija būtu jāpārskata un jāpielāgo mūsdienu apstākļiem. Tas attiecas arī uz maksimālo aizdevuma summu, jo dažās ES dalībvalstīs tā varētu būt pārāk maza. Visās dalībvalstīs vajadzētu pastāvēt arī iespējai mikrokredītus izsniegt nebanku pakalpojumu sniedzējiem. Būtu jāparedz iespēja, ka ekspertu palīdzību uzņēmējdarbības plānu izstrādē un pārbaudē, kā arī uzņēmējdarbības ideju (apmācība un konsultācijas) pārraudzīšanā varētu finansiāli atbalstīt ar *EaSI* līdzekļiem.

PROGRESS programmu turpmāk vajadzētu īstenot, ņemot vērā *EaSI* ietvaros panāktos uzlabojumus un šajā ziņojumā iekļautos ierosinājumus.